

BINI Burgerinitiatief

voor Participatie & Goed Bestuur

binisuriname@gmail.com <https://binisuriname.sr>

ABOP

WIE SCOORT, WIE FAALT?

Vergelijking Verkiezingsprogramma's 2025

Thema: Hervorming Overheid

m.m.v.

Inhoud

1	Werkwijze	3
2	Algemene opmerkingen over de programma's	5
3	Vergelijking per thema	6
3.1	<i>Hervorming Overheid / (Public Sector Reform)</i>	6
	Samenvatting Hervorming Overheid per partij	7
	Vragenlijst Hervorming Publieke Sector	9

1 Werkwijze

Voor de verkiezingen van 25 mei 2025 hebben we gekeken naar de programma's van negen van de veertien deelnemende partijen: A20 (en partners), ABOP, DA91, NDP, NPS, OPTSU, PL en VHP.

Vijf partijen hebben we niet meegenomen: ARENA, DUS, VLS, DNL en PVC. Bij DUS zagen we direct dat hun programma voor een groot deel gekopieerd is van dat van De Nieuwe Leeuw (of andersom, maar de kans op plagiaat door DUS is groter). Van de andere vier verwachten we niet dat serieuze aantallen stemmen zullen halen. Ze meenemen zou het rapport langer maken zonder dat het veel zou toevoegen.

Bij Pertjajah Luhur twijfelden we nog of we ze zouden meenemen, want hun programma is bijna helemaal een kopie van dat van vijf jaar geleden - het was zo erg dat het programma dat wij in eerste instantie ophaalden bij het kantoor van PL (alleen in hard copy te verkrijgen), op de kaft nog had staan: 2020-2025. Uiteindelijk besloten we PL toch maar mee te nemen.

We hebben gewerkt met de programma's die via het CHS, via partijwebsites of direct aan ons zijn toegestuurd, of door ons zijn opgehaald. Waar mogelijk hebben we nagegaan of het om de officiële versies ging. Omdat sommige partijen lang op zich lieten wachten, hebben we gewerkt met de versies die we uiterlijk op 5 mei 2025 in handen hadden.

We bekeken programma's op twee manieren: thematisch en een algemene beschouwing.

Algemene beschouwing per partij

Bij de algemene beschouwing (die wij niet hebben gescored in kleuren of cijfers) kijken we aan de hand van een aantal vragen naar de kwaliteit van het programma als geheel. Wat is de algemene indruk, welke zijn de belangrijkste sterke en zwakke punten, is het programma uitvoerbaar en realistisch? Is er een duidelijke visie en hangen de voornemens daarmee samen? Is er een redelijke situatie analyse - want als partij moet je ons laten weten wat de situatie is waaraan jij gaat werken. Is er aandacht voor de grote veranderingen buiten Suriname?

Vergelijking per thema

In de vergelijkingen per thema worden de partijen naast elkaar gelegd. Voor elk thema hebben we vragen en stellingen geformuleerd en gekeken of partijen daar iets over zeggen. Vervolgens hebben we beoordeeld of wat ze zeggen inhoudelijk klopt en onderbouwd is en of de voornemens volgens ons bijdragen aan beleving van mensenrechten en het tegengaan van ongelijkheid. (Alle andere thema's, zoals goed bestuur, zijn daar voorwaarden voor.)

De antwoorden zijn gevisualiseerd in kleuren:

- groen voor aanwezig en redelijk uitgewerkt/concreet en correct
- geel/oranje voor wel genoemd maar onvolledig concreet
- rood voor afwezig, of wel aanwezig maar totaal de plank misgeslagen.

Onder de 'scoretabel' staan korte samenvattingen over de standpunten per partij over dat thema. De volledige vragenlijst voor dat thema per partij is hier ook te vinden.

De zeven thema's die zijn bekeken:

1. Goed bestuur
2. Rechtsstaat, mensenrechten en democratie
3. Menselijke ontwikkeling (zoals onderwijs en gezondheidszorg)
4. Gezonde leefomgeving en natuur (milieu)
5. Financieel-economisch

6. Hervorming van de publieke sector
7. Ontwikkelingen rond offshore olie en gas

Dat laatste thema hebben we bewust meegenomen, omdat de olie- en gasindustrie een grote invloed zal hebben op onze toekomst. We vinden dat partijprogramma's daar dan ook duidelijke plannen voor moeten bevatten.

De Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB) werkte mee aan de vergelijking van de thema's Goed bestuur en Rechtsstaat, Mensenrechten en Democratie; en de Vereniging van Economisten (VES) leverde een bijdrage aan het thema Financieel-economisch.

We vragen begrip voor het feit dat niet alle analyses even diep zijn uitgewerkt – door tijdsdruk konden we niet alles even grondig doen.

De verschillende delen van dit rapport zijn ook los te vinden op de website: <https://binisuriname.sr>

2 Algemene opmerkingen over de programma's

Wat wij graag willen zien in verkiezingsprogramma's is dat er ten minste een realistisch beleid is en een visie die duidelijk geformuleerd moet zijn, en met mensenrechten, inspraak, goed bestuur en duurzaamheid door alles heen, in plaats van slechts populistische kreten of mooie beloften.

Wat opvalt is dat weinig partijen bekend lijken te zijn met de basisprincipes van programmatisch plannen en ontwerpen: de logische samenhang tussen een visie, missie, doelen, uitgewerkt in strategieën en acties, ontbreekt veelal. Dit gebrek aan planningsinzicht wordt al decennialang gedemonstreerd in de wijze van beleidvoeren.

Geen van de partijen heeft een duidelijk en concreet plan voor de inkomsten uit het GranMorgu (block58) project. Geen van de partijen lijkt de URGENTIE te beseffen van acties die ondernomen moeten worden om Suriname ready te maken voor de periode na 2028,, zoals instituten versterken (Rekenkamer, Belastingdienst en dergelijke), wetgeving, handhaving, planning en goed bestuur. Dit is terug te zien in de vergelijkingstabel van het thema 'Offshore Olie en Gas'

Geen van de programma's belicht (gedeeltelijke) privatisering van verlieslatende overheidsbedrijven. De toekomstige overheid zou zich moeten focussen op regelgeving, handhaving, voedselzekerheid, onderwijs (door NPS benoemd als "kenniseconomie") en binnenhalen van deskundigen op prioriteitsgebieden zoals voor olie en gas, en belastingen).

Programma's moeten weldoordacht en samenhangend zijn. Ze moeten in begrijpelijke taal zijn, onderbouwd, gebaseerd op bestaand onderzoek en niet op ongefundeerde meningen. Ze moeten vooral geen opsomming zijn van wensen. Dit bleek voor velen een brug te ver- de wensenlijsten wonnen het ook nu weer van onderbouwde keuzes.

We willen ook zien dat een partij een beetje moeite heeft gedaan om een fatsoenlijk programma te produceren. Dan telt de uitstraling ook mee. Is er aandacht besteed aan de layout? Simpel is prima. Liever een eenvoudig Word-document met inhoudsopgave, dan een document bonter dan een kerstboom met 30 lettertypes, en vertekende foto's. Partijen die foto's van bladzijdes publiceren, of een zodanige 'beveiliging' van hun producten dat het niet te doorzoeken is: dat wekt wantrouwen en irritatie. Publiceer een doorzoekbare pdf.

Heeft iemand moeite gedaan om het even na te kijken op taal- en spelling? Ook wij zijn niet 100%, waarschijnlijk niet eens 90% foutloos qua taal, spelling en ontwerp, maar de onzinnige woorden, breisels, onzin en wartaal die we zijn tegengekomen bij enkele van de programma's geven aan dat men de kiezer niet serieus neemt, of dat men zelf niet begrijpt waar het over gaat.

Is het programma een gedrocht van meer dan honderd pagina's waarin alle stokpaardjes van alle partijprominenten bereden worden? Een verkiezingsprogramma is niet het Meerjaren Ontwikkelings Plan. Het is de kunst om een middenweg te vinden tussen 'opsomming van wensen/voornemens' en 'redelijk onderbouwde voornemens', die gebaseerd zijn op een duidelijke ideologie van de partij.

Ons advies voor de volgende keer: als er geen mensen in de partij zijn die een beetje overweg kunnen met taal en met layout, betaal daar professionals voor. Het kost niet meer dan een fiets of drie, een halve billboard of honderd truitjes.

En voor de plagiaatplegers, de seriële herhalers en laatste moment schrijvers: misschien moet u gewoon wat anders gaan doen met uw tijd en geld.

3 Vergelijking per thema

3.1 Hervorming Overheid / (Public Sector Reform)

[illegible]

Samenvatting Hervorming Overheid per partij

A20

Benoemingen op basis van partijloyaliteit wordt genoemd als groot probleem maar er is geen duidelijke systematische aanpak personeelsbeleid of aanpassing personeelwet. Inkrimpen van het ambtenarenapparaat wordt gekoppeld aan het stimuleren van ondernemerschap en verbeteren van arbeidsvoorwaarden. Er zijn concrete en heldere stappen genoemd. Rationalisatie van het apparaat wordt wel genoemd, maar er zijn geen concrete acties.

ABOP

Dit verkiezingsprogramma heeft geen maatregelen voor rationalisatie van het overheidsapparaat, transparantie in benoemingen, prestatie-indicatoren, modernisering van de Personeelwet, of andere maatregelen die bijdragen aan de hervorming van de overheid.

BEP

Public sector reform wordt niet genoemd, behalve dat 'het overheidsapparaat zal worden hervormd waarbij iedere ambtenaar, ongeacht politieke overtuiging, een eerlijke kans krijgt om zich dienstbaar te maken aan het land en volk.'

DA91

Aandacht voor tegengaan oneigenlijke benoemingen van partijloyalisten, maar geen specifieke maatregelen voor benoemingsbeleid, personeelwet of andere personele zaken, behalve profielen voor selectie alle openbare ambten. Inkrimpen en rationaliseren van het ambtenarenbestand komen niet aan de orde.

NDP

De NDP heeft geen maatregelen voor inkrimping / rationalisatie van het overheidapparaat, verbeteren van het personeelsbeleid, of transparantie in benoemingen. Er zijn wel diverse maatregelen opgesomd voor versterking van controle, planning en oversight staatinstituten.

NPS

Het wervingsbeleid zal transparanter geschieden, waarbij als enige concrete actie is opgenomen het publiceren van vacatures. Hoewel er acties zijn voor meer capaciteit van het overheidsapparaat, is er geen aandacht voor echte rationalisatie of sanering ervan.

OPTSU

Sanering slechts geïmpliceerd op 1 plek, namelijk het 'klaarmaken van ambtenaren voor kansen binnen en buiten de overheid'. Er is wel aandacht voor een betere dienstverlening door de overheid, maar niet voor rationalisatie van het apparaat.

PL

Dit is de enige partij die aangeeft de Personeelswet te zullen herzien en naleven, hoewel verdere uitwerking ontbreekt. Het maken van profielschetsen voor hoge ambtsdragers, en de noodzaak voor reorganisatie en hervorming van het overheidsapparaat worden wel genoemd maar niet nader uitgewerkt. Gezien de rol van PL bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, is het merkwaardig dat inkrimping van het ambtenarenapparaat niet wordt genoemd.

VHP

Er zijn geen maatregelen opgenomen over het personeelsbeleid of personeelswet van de overheid, noch over inkrimping of rationalisatie van het overheidsapparaat. Modernisering van de publieke sector is beperkt tot digitaliseren van overheidsdiensten.

Vragenlijst Hervorming Publieke Sector			
	A20	ABOP	BEP
Personeelsbeleid Personeel (Modernisering Personeelswet, Transparant benoemings/personeelsbeleid; Performance meting)	Benoemingen op basis van partijloyaliteit wordt genoemd als groot probleem maar geen duidelijke systematische aanpak personeelsbeleid of aanpassing personeelswet	Afwezig/ niet gevonden	Niet genoemd, behalve dat 'het overheidsapparaat zal worden hervormd waarbij iedere ambtenaar, ongeacht politieke overtuiging, een eerlijke kans krijgt om zich dienstbaar te maken aan het land en volk.' Dit is de enige keer dat hervorming van het apparaat ter sprake komt. Er is in het programma wel aandacht voor decentralisatie, maar dat is niet hetzelfde.
Heldere, rechtvaardige plannen inkrimping ambtenarenapparaat	Sanering ambtenarenapparaat gekoppeld aan stimuleren van ondernemerschap en verbeteren van arbeidsvoorwaarden. Er zijn concrete en heldere stappen genoemd.	Afwezig/ niet gevonden	Afwezig/ niet gevonden
Rationalisatie overheidsapparaat (stroomlijnen/herorganiseren overheidslichamen en - diensten (taken ministeries)	Genoemd, zonder uitwerking; weer verwezen naar het 'technisch kabinet. Het blijft vaag.	Moderniseren van overheidsdiensten middels digitalisering, gekoppeld aan SDG16 (efficiënte overheid)	Afwezig/ niet gevonden
	DA 91	NDP	NPS
Personeelsbeleid Personeel (Modernisering Personeelswet, Transparant benoemings/personeelsbeleid; Performance meting)	Aandacht voor tegengaan oneigenlijke benoemingen van partijloyalisten, maar geen specifieke maatregelen voor benoemingsbeleid, personeelswet of andere personele zaken, behalve	Afwezig/ niet gevonden	Slechts de gemeenplaats dat het benoemingsbeleid wordt aangepast volgens de principes van behoorlijk bestuur. Vacatures en openbare aanbestedingen worden (transparent) opengesteld voor iedereen.

	profielen voor selectie alle openbare ambten		
Heldere, rechtvaardige plannen inkrimping ambtenarenapparaat	Afwezig/ niet gevonden	Afwezig/ niet gevonden	Afwezig/ niet gevonden
Rationalisatie overheidsapparaat (stroomlijnen/herorganiseren overheidslichamen en - diensten (taken ministeries)	Enkele aanverwante acties genoemd zoals digitale transformatie van overheidsdiensten, maar niet de echte herziening van de taakstellingen en stroomlijning daarvan.	Afwezig/ niet gevonden	Hoewel de NPS aangeeft dat wat moet veranderen (oa. Planningsvermogen, uitvoeringscapaciteit, professionaliseren op alle niveaus, etc) is geen echte aandacht voor echte rationalisatie van het apparaat
	OPTSU	PL	VHP
Personeelsbeleid Personeel (Modernisering Personeelswet, Transparant benoemings/personeelsbeleid; Performance meting)	Afwezig/ niet gevonden	Volgende actiepunten genoemd, maar niet nader uitgewerkt: Herziening en naleving Personeelswet Profielschetsen voor hoge ambtsdragers (President, VP, Ministers, Volksvertegenwoordigers)	Afwezig/ niet gevonden
Heldere, rechtvaardige plannen inkrimping ambtenarenapparaat	Ambtenaren klaarmaken voor kansen binnen en buiten de overheid.	Niet genoemd, merkwaardig gezien rol PL op het Min. Biza i.h.k.v. herregistratie ambtenaren in deze regeringsperiode. Maar ook niet zo merkwaardig want programma 2025-2030 een bijna exacte copie 2020-2025	Afwezig/ niet gevonden
Rationalisatie overheidsapparaat (stroomlijnen/herorganiseren overheidslichamen en - diensten (taken ministeries)	Genoemd dedigitaliseerde, servicegerichte overheid; bijscholing, nieuwe diensten, maar niet rationalisatie overheidsapparaat	Noodzaak voor reorganisatie en hervorming van het overheidsapparaat wordt genoemd maar niet verder uitgewerkt	Digitaliseren overheidsdiensten en technologie voor modernisering van de publieke sector, maar dat is niet rationalisatie